

EMLÉKIRAT

A HIVATÁSI BALESETEK STATISZTIKÁJÁNAK

EGYÖNTETŰ SZERVEZÉSE TÁRGYÁBAN.

A M. KIR. KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL IGAZGATÓJÁNAK MEGBIZÁSÁBÓL.

IRTA

DR. BUDAY LÁSZLÓ

MINISZTERI TAGALMAZÁS

KSH Könyvtár

000000401617

M. K. R. KÖZPONTI
STATISZTIKAI HIVATAL
KÖNYVTÁRA.

BUDAPEST

PESTI KÖNYVNYOMDA-RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

1900.

KSH Könyvtár

REV. 1.-70

313014

KATALÓGUS SA FELVEVE

I.

A hivatási balesetek statisztikájának ezidőszerinti szervezete.

A hivatási balesetek — ide értve az összes gazdasági foglalkozásokban alkalmazott munkásoknak ezen foglalkozásuk közben és foglalkozásuk következtében előforduló elszerenesétlenülését és munkaképtelenségét — ezidőszerint Magyarországon egyöntetű és rendszeres statisztikai följegyzés tárgyát még nem képezik.

Közigazgatási és állami felügyeleti szempontok megkívánják ugyan némely gazdasági foglalkozástól az előforduló hivatási baleseteknek egy s más hatósági fórumhoz való bejelentését, sőt egyes törvényeink is foglalnak magukban erre vonatkozó intézkedéseket, mint az 1893: XXVIII. t.-cz., az iparfelügyeletről szóló törvény, megtoldva mindjárt büntető szankcióval is a rendelkezést; de sem a közigazgatás, sem a felügyelet nem tudták módját ejteni annak, hogy e bejelentések kivétel nélkül mind megtörténjenek s azok oly formában tétessenek meg, hogy ne csak egyenkint, esetről-esetre szolgáljanak az adminisztratív intézkedések és vizsgálatok alapjául, hanem együttesen is legalább bizonyos összehasonlíthatóság révén megfelelő tanulságot nyújtsanak.

A kérdés fontossága pedig nem szorul hosszabb bizonyításra. Elsőrendű munkásvédelmi és közgazdasági érdek, hogy behatóan ismerjük mindazon veszedelmek nagyságát és gyakoriságát, amelyek a munkáskezet fenyegetik; hivatásszerű munkája teljesítése közben. Nincsenek rá megbízható adataink, de egy részlet is élénken megvilágítja, hogy mily nagy a nemzeti gazdaság vesztesége évről-évre munkaerőben a balesetek folytán. Csupán a nagyipari vállalatoknál — melyekről pedig tudvalevő, hogy eddigi fejletlenségükhöz képest az országban lévő munkáskéznek csak igen csekély hányadát foglalkoztatják — az 1899. évi, sok tekintetben még hiányos adatgyűjtés is 10.279 balesetet talált; ezek közül 85 végződött halállal.

100 munkás állandóan keresetképtelenné lett s ezeken kívül azok részéről, a kik hosszabb-rövidebb ápolás után visszanyerték korábbi munkaképességüket, a baleset folytán elveszített munkanapok száma összesen 134.472 napot tett ki. Pontosabb adatgyűjtés ezt a számot is még növelte volna; pedig a nagyipari üzemből előforduló balesetek csak kicsiny százalékát képezik azoknak az elszerezetlenüléseknek, a melyek a kisiparban, a mezőgazdaságban, bányászatban és kohászatban, vasutaknál és a hajózásnál egyre-másra előfordulnak. A kisiparnál és a mezőgazdaságnál aránylag kisebb mérvű a sérülés veszélye, de jelentékenyebb és megfigyelésre méltóvá válik az ezen üzemekben alkalmazott munkások nagy számánál fogva: a bányászatnak és kohászatnak s a közlekedésnek alkalmazottai épp oly, vagy még nagyobb mérvben ki vannak téve a baleseteknek, mint a gyári munkások.

Eppen nem közömbös tehát munkáskezekben úgy sem elég gazdag gazdasági életünkre nézve az az óriási veszteség, a melyet munkaerőben a balesetek évről-évre okoznak s nemesak munkásvédelmi szempontok, hanem általános gazdasági érdekek is megkívánják, hogy ezt a veszteséget minél pontosabban meg tudjuk mérni s minden körülményeiről lehető részletességgel tájékozódva, minél hatályosabb védelmi eszközöket is keressünk ellene.

Túlmege e sorok feladatkörén annak fejtegetése, hogy milyen védelmi eszközöknek milyen arányban való alkalmazása volna szükséges, hogy a hivatási balesetek aránylagos száma, vagy legalább is a baleseteket nyomon követő gazdasági veszteség esökkenessék. Legyen elég itt annyit megemlíteni, hogy a praeventív védelmi eszközök alkalmazását a törvényhozás is több irányban elrendelte s a kormányzat is a lehetőséghez képest sürgeti és ellenőrzi. A kérdés másik oldala, hogy a már megtörtént balesetekből eredő veszteség lehetőleg esökkenessék, szintén részesült már méltánylásban a munkások betegség ellen való segítélyezéséről szóló törvény megalkotásával, társadalmi úton pedig a balesetbiztosításnak szemmel látható terjedésével.

A balesetek ellen való védelemnek ez a kettős célja, hogy t. i. egyfelől a balesetek előfordulásának lehetőségét a minimumra szállítsuk le, másrészről pedig a balesetek okozta veszteségért lehetőleg maximális kárpótlást nyújtsunk; előfeltételül mindenesetre megkívánja a balesetek gyakoriságának, jellemző körülményeinek minél teljesebb ismeretét, más szóval lehető pontos és kimerítő baleseti statisztikát.

Fejlettebb gazdasági életű, s a munkásvédelem tekintetében is előrehadottabb külföldi államokban — példaképen legyen elég csak a szomszédos Ausztriát fölemlíteni — a munkásoknak baleset ellen való biztosítása általánosan szabályozva lévén, ennek révén műveltetik a baleseti statisztika is; hazánkban a baleset elleni biztosítás nehéz és kényes kérdésének megoldása is csak akkor következhetik be, ha jó és megbízható baleseti statisztika tanulságaira támaszkodhatunk.

Alább szó kerül még azokról az általános elvekről, a melyeket a hivatási balesetek statisztikája minden ágának szervezésénél figyelembe kell vennünk, s a melyek meg kell hogy adják egyöntetűségét és összehasonlíthatóságát a baleseti statisztikának, a minthogy alapjában egy és változatlan az a gazdasági veszély és kár is, a melyet a balesetek bármely gazdasági ágban is okoznak.

A szervezés részletei azonban a viszonyokhoz képest másként és másként módosulnak minden egyes gazdasági ágban, s ugyanígy eltérő a baleseti statisztika mai szervezete is, úgy, hogy mindenekelőtt szét kell tagolni a hivatási balesetek statisztikájának kérdését a szerint, a mint

1. a mezőgazdaságban,
2. a bányászatban és kohászatban,
3. a kisiparban,
4. a nagyiparban,
5. a vasuti és hajózási üzemben előforduló

balesetek statisztikai számbavételéről van szó.

A *mezőgazdasági üzemben* előforduló balesetekről eddig, ezidőszerint semminemű statisztikai adatgyűjtés nincs. Kétségtelen ugyan, hogy a mezőgazdasági munkások nagy tömegével szemben aránylagosan nem is nagy a mezőgazdasági munka következtében elszerencsétlenültek száma; de a gazdasági gépek alkalmazásának terjedésével együtt bizonyára növekszik itt is a balesetek száma, s a gépet nem alkalmazó gazdaságokban is, legkivált az erdőgazdaságokban, szintén nem ritka lehet az az eset, hogy munka közben a munkás sérülést szenved. A mezőgazdasági balesetek statisztikája különbözik eddig a külföldön sem talált nagyobb figyelemre; nálunk azonban indokoltá teszi szervezését hazánk túlnyomó agrikultur jellege, s az a körülmény, hogy kedvezőtlen birtokviszonyainknál fogva nőttön-nő a földbirtok nélküli, tisztán kézi munkájára utalt mezőgazdasági munkás-népesség.

A *bányászat és kohászat* munkásnépe foglalkozásának természeténél fogva talán leginkább kő van téve a baleset veszélyének. Történet is gondoskodás az iránt, hogy az ezen üzemenél előforduló balesetek megfigyeltessenek; a bányahatóságoknál, (a bányakapitányságoknál) be kell jelenteni minden súlyosabb természetű vagy halálos balesetet.

A bejelentés alapján a bányakapitányság, ha szükségesnek tartja, helyszíni vizsgálatot fogantatosít; a bejelentéseket nyilvántartja s évenként kimutatásba foglalja. Ezeknek az összeállításoknak révén vannak adataink a bánya és kohóüzemnél előforduló balesetekről; az 1898. évben 200 súlyos és 87 halálos baleset került a bányakapitányságok nyilvántartásaiba.

A bányászati balesetek bejelentése tisztán a felügyeleti érdekek szempontjából tételt kötelezőve; statisztikailag ezek a jelentések alig használhatók ki. Sőt még kérdéses, hogy a felügyelet érdekeinek is elegendő tesznek-e? Semmi ellenőrzési mód nincs statuálva arra, hogy minden megtörtént baleset tényleg bejelentessék a bányahatóságnak; így azután a kincstári bányaművek s a rendesebben adminisztrált társulati üzemek sokkal nagyobb arányban részesednek a balesetek fent kimutatott számában, mint például a kevésbé ellenőrizhető kisebb magánbányák, mert amazok önként is pontosabban felelnek meg bejelentési kötelezettségüknek.

Statisztikai szempontból még egyéb is csökkenti az így szerzett adatok használhatóságát. A bejelentések nem valamely kötelezőleg előírt formula szerint történnek; a bejelentés módja egészen a bejelentő tetszésére van bízva. Némely bejelentés egész bonyodalmas jegyzőkönyv formájában történik, felsorolva a sérülésnek minden figyelmenreméltó körülményét; a másik két sorban csupán annak a ténynek bejelentésére szorítkozik, hogy mely munkás mely napon szenvedett sérülést.

Ennek következtében hézagosak és nem értékesíthetők az ezen bejelentések alapján készült összeállítások is, hiányozván belőlük a legfontosabb körülmények közül is a sérült személyi viszonyaira, a szenvedett munkaképtelenség fokára stb. vonatkozó adatok.

A vasuti és hajózási üzemben szintén adminisztratív, illetőleg felügyeleti szempontoknak köszönhetjük a meglévő baleset-statisztikai adatokat. A vasuti és hajózási főfelügyelőséghez táviratilag kell jelentést tenni minden üzemi természetű balesetről; később részletes jegyzőkönyv terjesztetik fel a balesetek okairól és körülményeiről. A vizsgálatot azonban a vasuti balesetek főleg az üzem megzavarásának szempontjából érdeklik; statisztikai főjegyzés a megsérült személyekről nem történik több, minthogy kisiklás, összeütközés vagy egyéb baleset folytán hány utas, vasuti alkalmazott és idegen személy sérült meg súlyosan vagy halálosan. Ezek az adatok a magyar vasuti statisztika 27. táblázatába is felvételnek; a bejelentendő sérülés alsó határa 14 napos munkaképtelenség, eltérőleg a bányászattal előforduló balesetektől, melyek közül már a nyolcz napos munkaképtelenséggel

járók is bejelentéskötelezettség alá esnek, míg a nagyipari telepeknek a három napi munkaképtelenséget okozó sérülésekről is már jelentést kell tenniük.

A vasúti baleseti statisztika hiányosságai körülbelül ugyanazok, mint a bányászati és kohászati balesetek statisztikájánál. Az adatok teljességét rontja az ellenőrzés hiánya, kihasználásukat lehetlenné teszi az a szófukarság, a melylyel a jelentések a sérült személyekről szólnak. Kétségtelen, hogy a közforgalmú vasutaknál előforduló balesetek azon nagy nyilvánosságnál fogva, a mely előtt e vasutak üzeme folyik, semmi esetre sem kerülhetik el a balesetek bejelentését; már azonban az ipar-, bánya- és gazdasági vasutak, az ipari és bányatelepekkel kapcsolatos vontató és kötélpályák, különösen, ha nem valamely nagyobb vasut kezelése alatt állanak, a nyilvánosság ellenőrzésének is hozzáférhetetlenek s csupán a tulajdonos vagy kezelő jóakarására van bízva, hogy az előforduló szerencsétlenségről tesz-e jelentést vagy sem. Pedig nem valószínű, hogy éppen az ilyen, kevesebb gonddal kezelt és felügyelt kisebb pályákon elég gyakoriak a balesetek. A másik hiányosság statisztikai szempontból, mint fentebb is említve volt, az, hogy a vasúti és hajózási üzemből előforduló balesetek első sorban az üzem szabályos menetének, illetőleg megzavarásának szempontjából figyeltetvén meg, a sérültek személyi viszonyaira vonatkozólag tanulságot alig nyújtó, minimális adatok állanak csupán rendelkezésre.

Az *ipari balesetek* statisztikájáról szólván, külön kell választanunk a baleset veszélyének kevésbé kitélt *kisipart* s a motorikus erőt, munkagépeket használó *gyári ipart*. A *kisipar* sérültjeiről rendszeres statisztikai följegyzés eddig egyáltalán nem volt; az 1899. évtől kezdve szélesebb alapon műveltetvén a nagyipari balesetek statisztikája, ennek járuléka képen a betegsegélyező pénztárak bejelentései alapján tudomást szerezhettünk a kisiparban előforduló balesetekről is, a nélkül, hogy az így — az adatgyűjtés eredeti céljához képest úgy szólván fölöslegesen — nyert eredmények bármilyen tekintetben felhasználhattak vagy megbízhatóságuk valamely módon ellenőriztetett volna. Az 1899. év folyamán begyűlt ily adatok 3—4000 kisipari balesetről számolnak be.

A *gyáripari* vállalatokat törvényhozási intézkedés kötelezi az üzemi balesetek bejelentésére. Az 1893. évi XXVIII. t.-cz. (Az ipari munkások baleset ellen való védelméről és az iparfelügyeletéről) 7. §-ában elrendeli, hogy a gyárban előforduló balesetekről az iparfelügyelőkhöz 48 óra alatt jelentés tétessék; büntető szankeziót is fűz ehhez a határozathoz, kihágásnak minősítvén és 50 frtig terjedhető pénzbüntetéssel sújtván a baleseti jelentés

elmulasztását. Iparfelügyeletünknek a legutóbbi évekig tartott szerveztlenségén múlt részben, hogy ezen kétségtelenül hathatós törvényes alap sem mutatkozott elégségesnek arra, hogy a bejelentések szabályszerűen megtörténjenek. Az említett törvény életheleptétől évenként mintegy ezer—másfélezer (1898-ról 1447) baleseti jelentés érkezett a kerületi iparfelügyelőkhez. Egyéb ellenőrzési mód hiányában a beérkezett jelentésekből is kétségtelenül meg lehetett állapítani, hogy a balesetek túlnyomó nagy része bejelentetlenül marad. Olyan nagyobb telepektől is, a hol az üzem természeténél fogva leggyakoribb a baleset veszélye, mint például vas- és gépgyáraink nagyobb részétől, egyáltalán nem érkeztek jelentések; más gyárak ismét hónapokon át sűrűn jelentettek baleseteket, azután megint több hónapon keresztül egyetlen balesetről sem adtak hírt, holott üzemük természeténél fogva a balesetek bizonyára meglehetősen szabályossággal ismétlődtek. Ezen és hasonlóan szembeszökő hiányosságok késztették a m. kir. központi statisztikai hivatalt — mely az iparfelügyelőknél összegyűjtött baleseti jelentések statisztikai feldolgozásával meg volt bízva — arra, hogy a gyáripari balesetek statisztikájának hiányairól előterjesztést s egyúttal a hiányok orvoslása iránt javaslatot is tegyen a kereskedelemügyi miniszter úrhoz.

A javaslat lényege abból állott, hogy — mint az más irányban más statisztikai ágaknál is sikerrel alkalmaztatik — a bejelentésre kötelezett munkaadókon kívül valamely más, kevésbé érdekelt s így megbízhatóbb adatszolgáltató is felszólíttassék a balesetek bejelentésére s ez utóbbi módon nyert adat ellenőrzéséül szolgáljon a munkaadók bejelentéseinek. Legalkalmasabbnak kínálkoztak e szerepre a betegsegélyező pénztárak és a balesetbiztosító társaságok. Az ipari és gyári alkalmazottak az 1891. évi XIV. t.-ez. értelmében kötelezett tagjai valamely betegsegélyező pénztárnak; ha munka közben megsérülnek, e betegsegélyező pénztárhoz folyamodnak gyógykezelésért s táppénzért is; a betegsegélyező pénztár tehát szükségképen értesült az ipari munka közben történt minden balesetről.

Azon — ma még nem nagy számú — ipar-telepeknél pedig, a melyek munkásaikat baleset ellen biztosítják, legalább a súlyosabb sérülésekről tudomást szerez az illető balesetbiztosító társaság is, melyhez rendszerint mindjárt hozzáfordulnak a biztosított összeg folyósításáért. Erről a két oldalról tehát, a betegsegélyező pénztárak és a balesetbiztosító társaságok részéről nagyobbára ellenőrizhető a munkaadók baleset-bejelentése. Úgy a betegpénztárak, mint a biztosító társaságok erre a célra nyomtatott levelezőlapokon jelentik be a statisztikai hivatalnak, ha valamely ipari munka köz-

ben előfordult sérülésről tudomást szereznek; bejelentésük összehasonlítottván (párosítottván) a munkaadó jelentésével, könnyen megállapítható, hogy melyik munkaadó melyik munkásának baleset-jelentésével maradt adós s ennek nyomán fel lehet hívni a visszamaradt jelentés pótlására.

Az egyszerű módszer az első évi kísérlet után is már igen hasznavehetőnek bizonyult; 1899-ben, a mikor első ízben küldtek a betegségélyző pénztárak és biztosító társaságok ily ellenőrző jelentéseket, 10.279 nagyipari balesetről szerezhetünk tudomást; az előző évben, mint fentebb említve is volt, csak 1.447 balesetről érkezett be a jelentés. Közel tízszer annyi baleset fordul elő tehát gyárunkban, mint a mennyiről azelőtt adataink szóltak. Ez az arány fogalmat alkothat arról is, hogy baleseti statisztikánk egyéb ágaiban is, a hol ellenőrzés és felügyelet nélkül gyűltek be a jelentések, eddigi adataink a valóságnak mily kevéssé megközelítő képét nyújtják csak.

Forgnak ugyan fenn még ma is nem kis hiányok éppen a bejelentés teljességét illetőleg a nagyipari balesetek statisztikájánál, de ezek nem a módszer helyességén múlnak, hanem helyi komplikációkból erednek; ezeket esetről-esetről kinyomozni es szükséges ellenszerüket megtalálni további feladata a teljességre törekvő statisztikának.

A gyáripari balesetekről szóló jelentések kezdettől fogva megszabott formulához lévén kötve, statisztikailag is legjobban voltak kihasználhatók. Az 1899. évben újra szövegezett bejelentő lap a baleset lefolyásáról, körülményeiről, a sérült személyi viszonyairól elég részletes adatokat kíván meg, a melyek alapján sokoldalú tanulságokat lehet levonni már az első évi eredményekből is. A munkaképtelenség tartamának bejelentését azonban ez az új szöveg sem kívánja meg egész szabotossággal s ez főhibája a gyáripari baleset-statisztikának.

A hívatási balesetek statisztikájának egyöntetű szervezésénél nüntául mindenesetre a nagyipari balesetek statisztikája szolgálhatna, mint a mely közel másfélévi tapasztalat nyomán ítélve helyes es továbbfejlesztésre, tökéletesítésre alkalmas alapon épült fel.

A módszer a viszonyok különbözőségénél fogva természetesen nem vihető át minden változtatás nélkül a hívatási balesetek statisztikájának többi ágaiba; a lehetőséghez képest meg kell azonban övni bizonyos főelvek egységes keresztülvitelét, a melyek a különböző ágak adatgyűjtésein egyaránt keresztülvonulva, az eredmények összehasonlíthatóságát is lehetségessé teszik.

II.

A baleset-statisztika egyöntetű szervezésének főelvei.

Az a statisztikai alaptörvény, hogy minden adatgyűjtés lehető teljességre törekedjék, a baleset-statisztika szervezésénél legtöbb körütekintést igényel. Köztudomásra ritkán jutó olyan események megfigyeléséről van szó, a melyek híre csak néha terjed az érdekelték körén túl, az érdekelték pedig — mint a kik nem egyszer hibásak is a baleset előidézésében — igen gyakran szívesebben hallgatnak felőle. S a hol még nem forog is fenn az elhallgatás szándéka; az eseménynek, a hivatásos munka közben történt balesetnek szereplői vagy tanúi oly különböző élet- és műveltségi viszonyok közt élnek, hogy megközelíteni őket s megfigyeléseiket a statisztika céljaira kikérni igen bajos. Gondoljunk csak például a mezőgazdaságban valami havasodji erőfirtás közben előforduló balesetekre, vagy apró magánbányákban, — a hol csak a tulajdonos dolgozik maga, legfőkébb a családjával — történhető sziklamlásokra.

Oly adatszolgáltatókat kell keresni, a kik az érdekeltség körén kívül esve mégis legvalószínűbben tudomást szerezhetnek az előforduló sérülésekről s bírnak azzal a hozzáértéssel, hogy megfigyeléseikről megbízható adatokat szolgáltatassanak be. A munkaadók, vállalkozók ezen szempontokból nem mutatkoznak a legjobb adatszolgáltatóknak; nemesak érdekeltségük eshetik kifogás alá, hanem például a kisiparban, kis gazdaságokban műveltségük se mindig oly megbízható, hogy megfelelő adatszolgáltatásra lehetne számítani részükről. A munkaadók közreműködését a gyáripari balesetek bejelentésénél egyenesen törvény kívánja ugyan meg, s e kötelezettségük alól nem is volna kívánatos felmenteni őket; az adatgyűjtés teljessége azonban megkívánja, hogy a főszűly mindenütt megbízhatóbb adatszolgáltatókra fektetessék.

Ilyenekül mutatkoznak a segélypénztárak és az orvosok. A munkás-segélypénztárak a földművelésügyi miniszter úr által a mezőgazdasági munkásokra nézve is tervbe vett ily segélypénztár szervezése révén most már a gazdasági foglalkozások mindenikére kiterjesztik áldásos működésüket; az iparos, kereskedelmi és forgalmi ágaknál foglalkoztatott munkásokat az 1891. évi XIV. t.-cz. alapján létesült betegsegélyző pénztárak, a bányászat és kohászat munkásait a társládák istápolják betegségből vagy balesetből eredő munkaképtelenség esetén. E pénztárak mindegyike akkor lép tulajdonképen érintkezésbe a munkással, mikor az munkaképtelenné válik; megtudja és nyilvántartja betegsége okát, följegyzi munkaképtelenségének

tartamát, tudomást vesz felgyógyulásának idejéről és körülményeiről. Igen esekély hányada a munkás betegségi vagy sérülési eseteinek az, a mely az illető segélypénztár tudomását kikerüli; másrészről az ily pénztárak kezelésének hivatásszerű pontossága kezeskedik az adatszolgáltatás megbízhatósága mellett, a pénztári alkalmazottaknak megfelelő képességei és gyakorlata pedig az adatok jóságát biztosítja.

A mi az adatok jóságát és alaposságát illeti, a sérüllet kezelő orvosok e tekintetben még alkalmasabb adatszolgáltatóknak látszanak; de az orvosokat ezen tulajdonképeni hivatásukon kívül eső munkával terhelni nem látszik kívánatosnak, csak ott, a hol egyéb mód nem kínálkozik az adatok beszerzésére. Egyébként a kezelő orvos adatszolgáltatása, ha nem is működne oly bürokratikus pontossággal, mint a segélypénztáraké, az érdeketlenség és a szakszerű megfigyelés révén is igen megbízható forrásul kínálkoznék a baleseti statisztikának.

Kiválóan fontos volna egységes meghatározása a baleset fogalmának is; melyik az az alsó határ, a melynél jelentéktelenebb sérülések már nem képezik bejelentés tárgyát, a melytől fölfelé azonban minden balesetet be kell jelenteni. Az előző fejezetben említve voltak az e tekintetben fennálló különféle felfogások: a gyáripari balesetek három napi, a bányászat és kohászat körében előforduló sérülések nyolcz napi, a vasuti és hajózási üzemi balesetei éppen csak tizennégy napi munkaképtelenség esetén jelentendők be. Ez az utóbbi határvonal túlmagasnak látszik s az magyarázza, hogy a vasutaknál a baleseti statisztika az üzemre, nem pedig a sérült személyekre való tekintettel műveltetik. A munkás és családja megélhetésére a tizennégy napnál rövidebb ideig tartó munkaképtelenség is igen jelentős csapás. A teljesség szempontjából is legmegfelelőbbnek látszanék a gyáripari balesetstatisztikánál használatos alsó határt, a három napi munkaképtelenséget venni általában az adatgyűjtés alapjául; minthogy azonban némely gazdasági ágaknál (így különösen a vasutaknál) egyéb adminisztratív tekintetek miatt ez nehézséggel járna, legalább általánosan kötelezővé volna teendő a nyolcz napi vagy annál hosszabb munkaképtelenséget okozó sérülések bejelentése. A hol lehetőség nyílik ez alsó határt még alacsonyabban megszabni, mint a gyáripari s kisipari baleseteknél, ott törekedni kellene tovább is arra, hogy már a három napos munkaveszteséggel járó sérülések is bejelentessenek; az összehasonlítás a különböző gazdasági ágak baleseti statisztikája között természetesen csak attól a ponttól kezdődhetnék, a melytől kezdve már egyformán állnak adatok rendelkezésre, tehát

csak a nyolcz napi vagy annál hosszabb tartamú munkaképtelenséget okozó balesetekre nézve.

Legnagyobb hiánya volt eddig baleseti statisztikáinknak a keresetképtelenség tartamának felületes meghatározása. Tulajdonképen majd minden munkásvédelmi intézkedésnek, főleg a balesetbiztosításügy esetleges rendezésének a munkaveszteség mérvére vonatkozó adatok szolgálnának legbiztosabb adatul s azért a baleset-statisztika éppen ez irányban szorul leginkább és legsürgősebben tökéletesítésre. Csak az ipari baleseteket hozva fel például, ezekre vonatkozólag eddig úgy a munkaadó, mint a betegsegélyző pénztárak bejelentették ugyan, hogy a sérült előreláthatólag mennyi idő múlva gyógyul meg, de — nem is említve azt, hogy a két bejelentés között gyakran hetekre, sőt több hónapra menő eltérés is volt — a munkaveszteség meghatározásának ez a módja inkább jóslásszerű, semmint komoly adat számba vehető volt. A külső sérülések legtöbbször még szakértő orvos sem mondhatja meg előre egész határozottsággal a teljes gyógyulás idejét; bármily kis komplikáció, váratlanul fellépő sebláz stb. halomra dönti az egész jóslatot s átváltoztathat néhány hetesnek ígérkező munkaképtelenséget hónapokra terjedő betegséggé, nyomorékká teheti azt, a kőről a jóslat azt jelentette, hogy munkaképtelenségét teljesen visszanyeri, viszont kedvező körlefoiyás gyorsan teljes erejéhez visszajuttathatja azt, a kinek sérülése eleinte halált okozónak látszott. Természetesen nem gyakori eset az, hogy a körlefoiyás ily szembeötően megczafolja az előleges bejelentéseket; de kétségtelen, hogy a legtöbb esetben néhány nap, vagy esetleg egy-két hét különbség fenforog a gyógyulásnak előre sejtett és tenyleges ideje között. Ezek a napok és hetek pedig az összes eredményekben oly magas számra szaporodnak, hogy a statisztika minden tanulságait megbizhatatlannokká és hasznavehetlenné teszik.

E hiányosságnak kiküszöbölését csak úgy vélném keresztülvihetőnek, ha minden sérülésről az első bejelentésen kívül a sérült meggyógyulásakor vagy esetleges halálakor újabb, pótlólagos jelentés is terjesztenék be az arra leginkább hivatott adatszolgáltató által. Technikai berendezés dolga, hogy ez a kettős adatszolgáltatás minél kevésbbé legyen terhelő s minden fölösleges nyilvántartás mellözésével is pontosan működjék; legczélszerűbben úgy lehetne keresztülvinni, ha az adatszolgáltató két szelvényből álló lapokat kapna kézhez; a nagyobb szelvényt a baleset megtörténteikor — a sérülés és a sérült minden említésre méltó körülményeinek és viszonyainak följegyzésével — fölténné ki, az utaló számmal vagy névvel ellátott

kisebbségi szelvényt pedig csupán a körlefolyásra vonatkozó adatokkal később, a gyógyulás után terjesztené be. A baleset körülményei s a sérült személyi viszonyai foglalnának így helyet az első bejelentésen; a másodikon azon nem kevésbé fontos adatok, hogy a sérült hány napi, heti vagy havi munkavesztéséget szenvedett s felgyógyulásával teljesen visszanyerte-e régi munkaképességét, vagy csak könnyebb munkákra lesz alkalmas, vagy talán egészen keresetképtelenné válik. A statisztikai hivatal külön nyilvántarthatja azokat a bejelentéseket, a melyeknek második szelvénye még nem érkezett be s ha az hosszabb ideig kimaradna, gondoskodhatik beszerzéséről; viszont a visszamaradt második szelvény ügyszólván folytonos ügyelmeztetőjéül szerepel az adatszolgáltatónak, hogy ezen vagy azon baleset bejelentése nincs még véglegesen elintézve.

A központi munkát majdnem megkétszerezi ugyan ez az eljárás, de legalább a baleset-statisztika legfontosabb adatának, a keresetképtelenség tartamának a lehetőségig teljes ismeretéhez juttat.

A baleset okának, módjának és lefolyásának ismertetése természetesen lényeges alkotórészt kell, hogy képezze minden baleseti jelentésnek; az összehasonlíthatóság azonban ezen adatokra nézve nem látszik kiváló fontos kelléknek; inkább a lehető különválasztás érdemli meg az érdeklődést, annak a vizsgálata, hogy az egyes gazdasági ágakban külön-külön minő okok játszanak közre a balesetek előklözésében s hogyan következnek be leggyakrabban szerencsétlenségek.

A munkásvédelem ezekre a tanulságokra alapíthatja leginkább intézkedéseit s ha súlyt helyezünk arra, hogy a balesetek módja és lefolyása felől minél tisztább képet nyerjünk, akkor könnyen mellőzhető lesz annak a körülménynek firtatása, melyet az ipari balesetek statisztikája korábban s a bányászati és kohászati baleset-statisztika ma is vizsgál, hogy kinek a mulasztása vagy vigyázatlansága okozta a balesetet, a munkásé vagy a munkaadóé? Elfogulatlan megfigyelő is ritkán tudna hiteles választ adni erre a kérdésre; a munkaadó mint adatszolgáltató természetesen nem szívesen vall maga ellen s vagy a véletlent, vagy a munkást okozza a balesetért. Egyéb adatszolgáltatókra, a segélypénztárakra vagy orvosokra túlságos megterheléssel járna annak a kinyomozása, hogy kit terhel a felelősség a sérülésért. Különbösen is hatósági feladat ez, s a hol a sérülés mérve vagy egyéb körülmények szükségessé teszik, ott a hatóság ügyis megtartja ez iránt a vizsgálatot.

A sérült személyi viszonyaira vonatkozó adatoknál az egyöntetűség már könnyebben lehetséges és kívánatosabb is. A sérült neme, életkora

és családi állapota különben is könnyen kinyomozható s téves adatszolgáltatás e tekintetben alig fog előfordulni.

Súlyosabb természetű vagy halálos baleseteknél jelentőségében megnövekszik az a kérdés, mely a sérült háztartásában élő és keresetére utalt családtagok számát tudakolja. Ide tartoznak a már keresetképtelen szülők, testvérek vagy egyéb rokonnok; a hitves s a kiskorú, még nem kereső gyermekek. A kérdésnek azon czélja, hogy megtudható legyen, hány egyént sujt a keresetképtelenné vált családfő szerencsétlensége, a család szó fogalmát szükségszerűen kiterjeszti a nem törvényesített viszonyokra is. A vadházasságban együtt élő nő s a törvénytelen gyermekek szintén befoglalandók a családtagok számába, ha a megsérültnek keresetéből éltek; ugyanigy hajadon női munkásnak általa eltartott törvénytelen gyermeke is.

A hivatási balesetek statisztikájáról lévén szó, az adatgyűjtések fő és első czélja önként értetileg mindenütt az, hogy bizonyos élethivatásokban kutassuk a hivatással járó veszélyek nagyságát és gyakoriságát. A nagyipari baleseti statisztikának ilyenképen első sorban a nagyipari alkalmazottak, munkások sérülései képezhetik tárgyát; a vasuti baleseti statisztikába azok a sérülések vétetnek föl, a miket a vasut szolgálatában álló egyének szenvednek hivatásuk teljesítésében.

Fölmerülhet azonban az a kérdés, hogy ha valamely üzemben oly baleset fordul elő, a mely szerencsétlenné tesz más egyéneket is, nemcsak a hivatásszerűleg ott foglalkozókat, kiterjedjen-e a statisztika ezekre a más egyénekre is, a kik hivatásukon kívül sérültek meg. Legszerencsétlenebb példát az ily esetekre a vasut nyújtja, a hol egy összeütközés vagy kisiklás az utasoknak egész tömegét teheti szerencsétlenné; de hasonló példára — bár kisebb gyakorisággal — akadhatunk a gazdasági foglalkozások bármely más ágában. Az épülő ház leszakadó állványa nemcsak a munkásokat temeti maga alá, hanem az arra menőket is; gyárban vagy mezőgazdasági üzemnél a cséplésnél a kazán felrobbanása sérülésével járhat olyanoknak is, a kik más hivatásban élnek. Kétségtelen, hogy mindezen esetekben az illető gazdasági üzem az előidézője a szerencsétlenségnek; s ha főleg azért készítünk is statisztikát a balesetekről, hogy az egy vagy más hivatásnak élő embereknek a hivatásukkal járó veszély ellen való megóvására valamely kiindulási pontot találjunk, még akkor sem szabad mellőznünk a fentebb említett eseteket sem, mert itt is mindannyiszor a gazdasági üzem természete rejti magában a veszélyt s gyakran csakugyan pusztán véletlen csupán, hogy ez a veszély nem

csak az azon hivatásban élőkre, hanem másokra is kihatott.

Megkülönböztetést lehet tenni az üzemben rejlő veszély s a hivatással járó veszély közt s ennek révén külön említeni az üzemi balesetek statisztikáját és külön a hivatási baleseteket. Amaz mindig lágabb értelmű, mert a hivatási baleseteket mind magában foglalja. Megkülönböztetést lehet tenni az adatok összeállításában is, külön választva azokat az eseteket, mikor valamely gazdasági üzemben előforduló balesetek csupán az azon gazdasági ágban foglalkozókat sújtották, s azokat, mikor sérülését okozták másoknak is. De a statisztikának véleményem szerint mindenesetre ki kell terjesztenie figyelmét és adatgyűjtő tevékenységét ez utóbbi esetekre is, mert a hivatással járó veszély nagyságának kulcsát az üzemben rejlő veszély ismerete adja meg, ez pedig nem volna teljes, ha kirekesztenők belőle az említett eseteket.

A vasúti balesetek statisztikája eddig is tekintettel volt az utasok, tehát nem vasúti alkalmazottak sérüléseire is; a baleseti statisztika egyéb ágai azonban tisztán a hivatással járó balesetek megfigyelésére szorítkoztak, sőt találkoztunk oly felfogással is, mely még tovább menve a körülhatárolásban, csupán a munkások sérüléseit tartotta bejelentendőnek, az azon hivatásban dolgozó magasabb képzettségű egyéneket pedig (művezető, mérnök stb.) már nem.

Röviden összefoglalva a mondottakat, a baleseti statisztika minden ágában egyaránt szükséges feltételnek látszik, hogy az adatszolgáltató közeg lehetőleg ne, vagy ne csupán az érdekelt felek sorából vétessék, a balesetből eredő munkavesztés kipuhatólására az edlőigénél jóval nagyobb súly helyeztessék, a sérült személyi viszonyai lehetőleg egyöntetű módon figyeltessenek meg s hogy a megfigyelés kiterjedjen minden balesetre, a melyek a különböző gazdasági üzemekben előfordulnak, tekintettel azonban arra, hogy a szerencsétlenség azon hivatásban élő embert sújt-e, vagy mást is.

A számlálás egysége minden körülmények közt nem a baleset, mint esemény volna, hanem az egyes megsérült egyén.

Ezen általános elvek keresztülvitele a baleseti statisztika minden ágában más és más intézkedéseket igényel; ezekről az alábbiakban lesz szó.

III.

A mezőgazdasági balesetek statisztikája.

Említettem, hogy a mezőgazdasági üzemben előforduló balesetekről ez ideig semminemű adatgyűjtésünk nincs. Az állami birtokok munkásainak megsérüléséről a sérültnék vagy családjának kártalanítása czéljából állítanak ugyan ki egy rovatos ívet, ez azonban csak a fentemlített czélra szolgál és statisztikailag ki nem használják. Teljesen új szervezés volna szükséges tehát a mezőgazdasági balesetek statisztikájához s e szervezésnél előtérbe nyomul minden nehézség, a mi egyéb gazdasági ágznál alig érezteti hatását, vagy éppen nem játszik szerepet.

A logikai sorrendet is meg kell változtatnunk, s mielőtt azt a kérdést tisztáznók, hogy mit tekintünk balesetnek a mezőgazdasági üzemben, meg kell állapítanunk azt, hogy honnan, mely forrásból remélhetjük a mezőgazdasági baleseti statisztika adatait s az adatszolgáltatóhoz szabnunk aztán igényeinket arra nézve, hogy az adatokat mily terjedelemben és irányban kérjük.

A meglévő baleset-statisztikai adatgyűjtéseknél használt methodusok a mezőgazdasági balesetek statisztikájánál nem volnának értékesíthetők. A munkaadók — a kikről különben is igyekeztem kifejteni, hogy csak szükségbeli, kiegészítő adatszolgáltatóknak felelnek meg, s a statisztika annál tökéletesebb, minél inkább nélkülözheti közreműködésüket — a mezőgazdasági üzemben óriási számuk mellett a rang és műveltségbeli különbségek oly szélsőségeit képviselik, hogy technikailag kivihetetlen volna egységes adatszolgáltatásra kötelezni őket, ezen adatszolgáltatás helyességét ellenőrizni, szemmel tartani s végül az így nyert adatok megbízhatóságában jó lélekkel megnyugodni. 2,795,885 gazdaság van a magyar korona országáiban. A nagy uradalmak gazdatisztjei, intézőségei nehézség nélkül meg tudnának ugyan felelni az adatszolgáltatáshoz fűzött igényeknek; de annál kevésbé felelné meg az a 2,771.111 törpe- és kisgazdaság, melynek tulajdonosa sokszor irástudatlan, vagy legalább is minden írástól felő ember, s még jó, ha ezenfelül nyelvi és értelmi nehézségek nem állják útját a helyes adatbevallásnak. Óriási és költséges szervezetet venne igénybe ennek a nagy tömegnek belevonása egy — számszerűleg aránylag keveset produkáló — adatgyűjtésbe, a legkésőbb eredményel.

Olynemű szervezetei a mezőgazdasági munkásnépnek, a minők az iparos és forgalmi népességre nézve a betegsegélyző pénztárak, nincsenek. A mi

cati. magánjellegű — csak egyes szűk körökben ki; a mi terveztük — állami intézmény — szintén nem bírna kötelező erővel. A mi tehát a ipari balesetek statisztikájánál kímálkozó eredményes segítő eszköze képez, a munkások szervezeti és ügyszólván nyilvántartó hatósága, azt a mezőgazdasági üzennél teljesen nélkülözniünk kell.

Statisztikai adatgyűjtéseink — közvetlenebb adatgyűjtő közeg hiányában — előszeretettel fordulnak a közigazgatási hatóságokhoz. Helyszíni tanulmányaim alkalmával tapasztalhattam, hogy a balesetek — akágván nem kerülnek ki a községi előljáróságok, jegyzőségek figyelmét, legülább nem a kisebb községekben. Mégis, bár talán feláldozásával annak, hogy a kisebbbű sértülések is tudomásunkra jussanak, úgy hiszem, hogy a közigazgatási hatóságok közreműködését a tervezett adatgyűjtésnél mellőzni kellene. Nemesak azért, mert az egyébként is munkával túlhalmozott közigazgatási közegekre újabb terhet hárítana a balesetek nyilvántartása s nemesak azért, mert kevesebb alapos-sággal es szakértelemmel szolgáltatná az adatait az a közeg, a kinek a balesettel szemben semmi egyéb teendője nincs, csak hogy a statisztikai lapot róla kiállítsa, mint például a betegségyűző munkásszervezetek, melyeknek az a főfeladatuk, hogy a betegségeket (baleseteket) nyilvántartsák s ez alapon össze- szák ki segélyeiket, vagy az orvosok, a kik a bajt gyógyítván, azt alaposan megvizsgálják s okait felől is igyekeznek tisztába jönni. Hanem azért is mellőzendő volna a közigazgatási hatóságok közre- működése, mert ez nagy nyilvánossággal járva, félreértésekre vagy talán visszaélésekre is szolgál- tatna okot. A megsérült munkásember ha oly közeg vallatja ki őt balesete felől, a ki sem gyó- gyítani nem fogja őt, sem segélyben nem részesíti, könnyen gyanakvóvá lehet s egyéb ezéleket sejt. Talán azt, hogy valami rossz készül ellene s azont- túl mindenké gondosan igyekeznek rejtegetni, ha esetleg megsérült. Talán karpótlást remél s azontul apró sértülések seregével sietnek jelentkezni. Az ipari baleset-statisztikai adatgyűjtés is lépten- nyomon mutathat föl olyan eseteket, hogy a vere- kedésnél vagy itasság miatt megsérült munkás azt állítja, hogy munka közben érte őt a baleset; nem szakértő adatszolgáltatót — a minők volnának a közigazgatási közegek — még könnyebb volna félrevezetni.

Ha igényeinket leszállítva, megelégszünk a súlyosabb sértülések kimutatásával, véleményem szerint jó es megbízható adatszolgáltatókat találunk az orvosokban. Kimaradna így az adatgyűjtésből minden oly jelentéktelenebb eset, a mely nem igényel orvosi kezelést; de ez nem képezne nagy kontingenst, mert, a mint az ország legkülönbözőbb

vidékein volt alkalmam hallani, a szegényebb földmivelő nép is külső sérüléseivel, sebészi beavatkozást igénylő bajaival nem kéri orvoshoz menni és csak belső bajait kuruzsoltatja javasasszonyokkal. A paraszt sebészeknek, az úgynevezett esondrakóknak napja alkonyulóban van. A kezelő orvos betegét megvizsgálván és kikérdezvén, szükségképpen konstatálni tudja, hogy hivatásszerű munka közben szenvedett sérülésről van-e szó; a bejelentés kitöltésére, a gyulladás tartamának megállapítására, a sérülés leírására pedig a leginkább illetékes. Különösebb terhet sem okoz az orvosokra nézve ez az adatszolgáltatás; egy-egy orvos évi gyakorlatában alig néhány mezőgazdasági baleset fordul elő. Különben legutóbb, a népmozgalmi statisztikában bevezetett »Orvosi Értesítők« tanuskodnak a mellett, hogy ilyenmű adatszolgáltatástól orvosaink nem idegenkednek.

A mezőgazdasági baleset-statisztikának legmegfelelőbb adatszolgáltatóit ilyenképen az orvosokban találván meg, könnyű meghatározni a bejelentésre kötelezett baleset fogalmát is: bejelentendő lesz mindazon mezőgazdasági munka közben és következtében szenvedett sérülés, a mely orvosi gyógykezelést igényel. Mezőgazdasági munkának értelvén természetesen nemcsak a szorosan vett földművelés, hanem az erdőgazdaság is, állattenyésztés stb. A begyűlt adatok legnagyobb részét előreláthatólag a gépsérülések fogják tenni, de fölveendő ezenkívül kis gazdaságokban kézi eszközökkel (kaszával, esákánnyal stb.) ejtett sérülések, lovak és egyéb gazdasági állatok mellett előfordulható balesetek, favágás, tutajozás közben történhető szerencsétlenségek stb. Leginkább hiányos marad az erdőgazdaságokban előforduló balesetek statisztikája; orvostól, községtől, egyáltalán emberlaktá helyektől távolosó havasi erdőkben tömegesen történhetnek olyan, esetleg súlyosabb sérülések is, a melyek nem jutnak tudomásra. A legsúlyosabbokról: a haláltokozó balesetekről itt is értesülhetünk azonban a népmozgalmi statisztika révén.

Vidéki községekben minden orvos feltétlenül bevonandó volna véleményem szerint az adatgyűjtésbe; nagy városokban, főleg Budapesten, a hol egyfelől a mezőgazdasági népesség jóval kisebb, másfelől a különféle specialista orvosokhoz föltehetőleg nem fordulnak mezőgazdasági munkában szenvedett sérüléssel, a tisztí főorvos meghallgatása után lehetne meghatározni, hogy mely orvosok ne szólittassanak fel az adatszolgáltatásra.

Az adatok gyűjtésére a 31. lapon foglalt minta szolgálhat. Az adatgyűjtő minták szilvényes füzetben bocsátatnának az orvosok rendelkezésére, kettős vagy egyszerű levelezőlap alakjában, hátlapjukon a statisztikai hivatalhoz szóló, nyomtatott

cizuzással. Az I. számú jelentés — válaszos levelezőlap nagyságában — akkor küldetnék be, mikor az orvos a sérültet kezelése alá veszi. A jelentés rovatái ugyanazok, a melyekről fentebb, az egyöntetű baleset-statisztikai adatgyűjtés elveinek tárgyalásánál szó volt. Az I. számú jelentés elküldése előtt ki kellene tölteni még a II. számú jelentésnek három első rovatát, hogy nyoma legyen, mely sérülésről van szó. A II. sz. jelentés csak akkor terjesztendő be, ha a kezelés már véget ért, akár azért, mert a sérült meghalt vagy meggyógyult, akár azért, mert más orvos kezelése alá került vagy valamely kórházba szállított. Az előbbi esetekben a halál ideje, a szenvedett munkakép-telenség tartama és foka volna bejelentendő, az utóbbi esetben azon orvos vagy kórház neve, a hová a sérült további kezelés végett került. A kórházak kétféle bejelentőlapot kapnának. A 32. lapon foglalt bejelentés azon esetekre szolgálna, ha — a mint ez leggyakrabban történik — a sérült minden előzetes orvosi kezelés nélkül mindjárt a kórházba vitetik, a mikor a beteg felvétele alkalmával kell az I. sz. jelentést kiállítani, a beteg távozásakor pedig a II. számút. Ha a betegfelvételkor az derül ki, hogy más orvos már kezelte a sérültet, akkor a 33. lapon foglalt minta használandó a bejelentésre és pedig csak a beteg távozásakor. Ilyképen egy sérültől mindig egy I. számú jelentés érkeznék és annyi II. számú, a hányan a sérültet gyógyították. A mely II. számú jelentés a sérült haláláról vagy felgyógyulásáról ad számot, annak adatai esatoltatnak a statisztikai hivatalban az I. számú jelentés mellé és azzal együtt kerülnek feldolgozásra. A gyakorlatban előreláthatólag igen ritka eset lesz, hogy egy sérült orvostól orvoshoz és kórházból kórházba vándorolna, úgy, hogy a jelentések nyilvántartása könnyen megtörténhetik, mert az I. sz. jelentést ugyanazon helyről és nem hosszú idő múlva fogja követni a másik.

Az itt vizolt módszer jelenlegi viszonyaink között legalkalmasabbnak látszik a mezőgazdasági balesetekről a lehetőséghez képest teljes és megbízható adatok szolgáltatására. Hogy a kísérlet eredményességét biztosítsuk, különösen az első szervezésnél kellene gondosan ügyelni arra, hogy az adatszolgáltató orvosok és kórházak minél kimertőbb és megfelelőbb utasítással láttassanak el arra nézve, hogy mily balesetekről tegyenek jelentést és hogyan járjanak el jelentéseik kiállításában. Célszerű volna azonkívül a közvetlen adatszolgáltatással nem terhelt nagyobb gazdaságokat, uradalmakat, cseplőgépvállalkozókat is figyelmeztetni az adatgyűjtés megindítására, hogy a munkásaikat kezelő uradalmi vagy más orvosoknak kezére járjanak az adatok besolgáltatásánál.

A mennyiben e módszerrel sikerül legalább a súlyosabb balesetekről a viszonyokhoz képest teljes és kimerítő anyaghoz jutnunk, a jelentéslapra felvett egyszerű és könnyen kitölthető rovatok az anyagnak elég gazdag kihasználását lehetővé teszik.

Az így kísérletképpen életbeléptetendő adatgyűjtés közegészségügyünk javulásával s a népnek az orvosokhoz való közeledésével fokról-fokra fokéletesbbedni fog, addig is, míg esetleg a mezőgazdasági népesség, különösen a munkásosztály valamely általánosabb szervezetet nyervén, az adatgyűjtés új alapokra lesz fektethető.

IV.

A bányászati és kohászati balesetek statisztikája

A bányászati és kohászati üzemben előforduló balesetekről eddig a munkaadók terjesztették be jelentéseiket a bányabiztoságokhoz. Ez a kötelezettség fentartandó volna továbbra is; változtatni kellene azonban azon eddigi rendszeren, hogy e jelentések előírt formula hiányában a munkaadó tetszéseihez képest néha néhány sorban, néha bonyodalmas jegyzőkönyv alakjában történnek, a bányabiztosági felügyelet ezéjaira is csak keveset, statisztikai használhatóságra éppen semmit sem nyújtván.

A tervezett bejelentő formula (l. a 31. lapon) csak kevéssel tér el a nagyipari balesetek bejelentésére szolgáló űrlap szövegezésétől; a sérültek személyi viszonyait illetőleg egy és ugyanazon körülmények érdekeltnek bármelyik gazdasági ágánál, a különböző üzemek jellege leginkább a baleset előidéző okban s a baleset módjában nyer kifejezést, a melyről mindkét formula részletes leírást kíván. Elnél a részletes leírásnál oly körülmények megemlítése is kívántatik, a melyek kizárólag a felügyelet és ellenőrzés ezéjaira szolgálnak, ne pedig statisztikai kihasználásra tervezvők. (Egyedül vagy többedmagával végezte-e a sérült a munkát; ki részesítette az első segélyben, stb.)

A baleseti jelentéseket, mint eddig, ezután is a bányabiztoságokhoz kellene küldeniök a munkaadóknak, hogy ott azok az esetleg szükséges vizsgálati alapját képezzék. A jelentések statisztikai feldolgozása alól azonban a bányabiztoságok már fölhmentendők volnának; ezt a szerepet a statisztikai hivatal venne át, melyhez a bányakapitányok havonként egyszer átküldenék a náluk összegyűlt baleseti jelentéseket.

A munkaadók bejelentései mellett azonban szükségesnek látnom a társpénztárakat is felhívni az adatszolgáltatásra, részben ellenőrzésül, részben a munkaadók jelentéseinek kiegészítésére. Csak félreendszabály maradna ugyan ez is, mert a nagyobb bányai- és kohóművek minden munkása társpenztári kötelekben áll ugyan, de már az egy család tulajdonában álló s gyakran csak maguk a családtagok által művelt kisebb magánbányák munkástulajdonosai nem tartoznak szükségképen valamely társpenztárhoz s a bányájukban előfordult baleset bejelentésének kimaradását a társpenztár jelentésével sem lehet ellenőrizni. A társpenztárak balesetjelentése (a mintát l. a 35. lapon) szintén két részletben történék, mint a mezőgazdasági baleseti statisztikánál az orvosok jelentése. Az első szelvény azonban itt kevesebb adatot tartalmazna, mert ennek első sorban csak ellenőrző hivatása volna: a sérülés körülményei részletesen megtudhatók a munkaadónak vagy már beküldött vagy éppen a társpenztári szelvény alapján besűrgetendő jelentéséből. A második szelvény a sérülés gyógyulásakor, illetve a sérült halálakor küldetnék be, s tartalmazza a kór lefolyására vonatkozó azon adatokat, a melyekről a mezőgazdasági baleseti statisztikában az orvos második jelentéséből értesülünk, azzal a különbséggel, hogy a sérültet egész felgyógyulásáig mindig egy és ugyanazon társpenztár iszapolván, az első szelvényt mindig csak egy második jelentés követné. Becses adatokat várhatnánk azonban — ugyancsak a második jelentésen — azon segélyezés nérvéről, a melyben a társpenztár a sérültet vagy családját részesítette és pedig úgy a kórpénzről, mint az esetleges temetkezési segélyről vagy kielégítésről, illetve nyugherről. Tudtommal ilyenmő adatok országosan összegyűjtve és közzétéve eddig nem voltak (csupán egy összegben a társpenztár vagy betegsegélyző pénztár által küldetett segélyekről, a segélyek nagyság kategória szerint való részletességének mellőzésével): holott ez adatokból remélhetünk tájékoztatást az iránt, hogy a baleset által sújtottak mily fokú kárpótlásban részesülnek az egyes segélyző szervezetek által már ma, s az esetleges biztosításnak minék a pótlására kell kiterjednie. Az ipari balesetek statisztikájánál szintén vizsgálat tárgyává tenném ezt a körülményt: egyéb adatgyűjtéseknél éppen ily rendszeres segélyző szervezet hiányában le kell mondanunk az adatokról.

A társpenztárak mindkét jelentésüknek közvetlenül a statisztikai hivatalhoz való küldésére lenniének kötelezendők: havonként, a bányakapitányságok által beküldött jelentésekkel ezek összehasonlíthatnának, s azok a munkaadók, a kik a náluk történt balesetről jelentés beterjesztését el-

mulasztották, annak postólágos beküldésére szólíttatnának fel.

Az adatgyűjtés természetesen ugyanazon a módon történék úgy a magán, mint a kincstári bányáknál, s a sóbányáknál is, ez utóbbiaknál nem a bányakapitányság, hanem a főbányahivatal lévén a közvetítő fórum.

A bányászati és kohászati balesetek statisztikájának ezen tervezett reformja még szinten további tökéletesítésre szorulna, ugyanúgy, mint a mezőgazdasági balesetek statisztikája, az adatgyűjtés mind teljesebbé tétele tekintetében. Ez azonban csak a társpénztári szervezet teljesebb kiépítése után volna remélhető. Addig is adataink kétségtelen tökéletesítésére és javítására szolgál az, ha a munkaadók balesetjelentéseiket egyöntetűen, előírt formula szerint adják meg, s ha a munkavesztés mérvéről, mely a munkaadó bejelentésekor csak sejthető, de meg nem állapítható, a társpénztárak útján pontos adatokat szerzünk s egyuttal tájékoztatást arról is, hogy a sérült minő segélyben részesült elvesztett, vagy legalább is megrövidült munkaképessége fejében.

V.

Az ipari balesetek statisztikája.

A teljességnek jóval több reményével rendezhetjük be az ipari balesetek statisztikáját. Az 1891. évi XIV. t.-cz. alapján szervezett betegsegélyző pénztárak az ipari, kereskedelmi és forgalmi segédszemélyzetet — elenyésző esekély kivétellel — mind tagjaik közé számlálhatják s keresetképtelenségükben — okozta legyen azt akár betegség, akár baleset — támogatják őket. A betegsegélyző pénztárak napról-napra értesülnek tehát arról, hogy tagjaik mily betegség vagy baleset folytán esnek el munkájuktól; nyilvántartják, hogy meddig tart ez a keresetképtelenség, s följegyzik, hogy a pénztár mily anyagi segítséggel kárpótolta minden egyes tagjának munkavesztését. Kétségtelen tehát, hogy a betegsegélyző pénztárak adatszolgáltatása teljes és kimerítő lehet; a mint hogy annak is mutatkozott a nagyipari balesetek statisztikájánál a múlt évben életbeléptetett, s az I. fejezetben bővebben ismertetett újítás alkalmával.

A betegsegélyző pénztáraknak ezen adatszolgáltató készségét kell esupán igénybe venni, hogy ipari balesetstatisztikánkat továbbfejlesztjük. A 37. lapon foglalt minta szintén kettős jelentést kíván

a betegsegélyző pénztaraktól; az elsőt a sérülés megtörténtekor (illetőleg akkor, mikor ez a sérülés a pénztár tudomására jut, tehát az első táppénz kifizetésekor), a másodikat akkor, a mikor a pénztár a segélyezést beszünteti, akár azért, mert a sérült meghalt vagy felgyógyult, akár azért, mert a törvényszabta húsz héten át már igénybe vette a pénztár segítségét. A pénztárak betegnyilvántartást — kevés kivétellel — csak a táppénzre jogosult, tehát legalább három napig betegeskedő tagokról vezetnek; s minthogy az ipari baleseti statisztikában a bejelentési kötelezettség alsó határául szintén legalább három napi munkaképtelenséget okozó sérülés van kijelölve, egyszerűen a betegnyilvántartásból kell úgyszólván kímásolni a szükséges adatokat.

Az első bejelentő lap két csoportra osztja kérdéseit; az első csoportban — mely minden, a betegsegélyző pénztár tudomására jutott balesetről kitöltendő lesz — a sérülés helyét, idejét s a sérült nevét tudakolja estpán; a kérdések második csoportját, mely a sérült személyi viszonyairól s a baleset lefolyásáról kíván felvilágosítást — a nagyiparban előforduló balesetek bejelentő lapjain nem kell kitölteni.

A nagy ipari balesetekről ugyanis ezen kérdésekre vonatkozólag beszámol a munkaadó bejelentési lapja is (l. a 36. lapon), melylyel szemben a betegsegélyző pénztár bejelentése csupán ellenőrző hivatást teljesít.

A kisiparban, kereskedésben, szállító vállalatoknál előforduló balesetekre nézve azonban a betegsegélyző pénztár bejelentése az egyedüli forrásunk s így a szükséges adatok erre lesznek felveendőek. Az a körülmény, úgy hiszen, nem okoz nehézséget, vagy legföljebb csak kezdetben, hogy itt tulajdonképen a pénztárra bízatik annak a konstataciója, hogy mely vállalatot tekintsen nagyiparnak. Ha tévedés történnék s egy kisebb telepet a pénztár nagyiparnak vélvén, a kérdések második csoportját válasz nélkül hagyná, a lap pótlásra kiküldetnék hozzá, s e visszaküldések révén rövidesen tájékozódnék a betegsegélyző pénztár, hogy a hozzátartozó, különben is csekély számú azon vállalatokat, melyekről első pillanatra nem szembejött, hogy kisipariak vagy nagyipariak-e, melyik kategóriába sorozza.

A második jelentés a körlefolyás eredményéről tájékoztat, s minden balesetről egyaránt betérjesztendő volna.

A betegsegélyző pénztárak jelentéseiket esetről-esetre küldenek be a statisztikai hivatalhoz, a hol a nagyipari balesetekről szóló jelentések külön választatván, a munkaadóknak a kerületi iparfelügyelőkhöz küldött s ezektől havonként egyszer

érkező jelentő lapjaival hasonlíttatnak össze. A gyárosok baleset bejelentési kötelezettsége ugyanis, a mely különben törvényen is adapszik, annyival is inkább fentartandó volna, mert az iparfelügyelőknek felügyeleti joguk gyakorlásához súlyosabb és gyarusabb esetekben a vizsgálat megindításához ez szolgáltatja az anyagot.

A munkaadók bejelentő formuláján az 1899-ben eszközölt nagyobb változtatások után s a másfél évi új adatgyűjtés tapasztalatai alapján csak kevés és nem jelentékeny módosítás vált szükségessé.

E helyütt kell megemlítenem a baleseti statisztika még egy forrását, mely azonban kizárólag ellenőrzési szereppel bír, a balesetbiztosító társaságok bejelentését (Mintáját l. a 38. lapon). A baleset-biztosító-társaságok a náluk biztosított egyéneknek mindazon hivatásszerű munkában előfordult baleseteiről, melyek a kártalanítási igény bejelentése kapcsán tudomásukra jutnak, levelező-lapon értesítenék a statisztikai hivatalt. A nagyipari balesetekre vonatkozólag ez az adatszolgáltatás már másfél éve működik; a baleset-statisztika egységes szervezeténél kiterjeszhető volna a többi hivatási ágak baleseteire is.

Ez a mód azonban a balesetek csak egy részének és pedig kisebb részének ellenőrzésére szolgálhat. Azok a vállalkozók ugyanis, a kik alkalmazottaikat biztosítják is baleset ellen, a biztosítási többnyire csak halál, vagy pedig tartós munkaképtelenség esetére kötik meg, s esekélyebb fokú baleseteknél, a mikor kártalanításra nincs igényük, nem is értesítik a sérülésről a biztosító társaságot. Jó szolgálatot tesz azonban a biztosító társaságok bejelentése oly esetben, a mikor a nagyipari vállalat külön vállalati betegségélyző pénztárt tartván fenn, a betegségélyző pénztár adminisztrációja a gyárral együtt történik. Ily esetben a munkaadó balesetjelentésével együtt a betegségélyző pénztár is kimarad s a bejelentés kötelezettség teljesen ellenőrzetlen volna, ha a balesetbiztosító társaságrévén nem szerezhetnénk tudomást a balesetekről.

Általában a betegségélyző pénztári jelentések ellenőrző szerepe teljesen elesik minden vállalati betegségélyző pénztárnál s itt a beteg-nyilvántartások gyakori helyszíni betekintése volna csak hathatós eszköz arra, hogy a pénztárt s vele együtt a munkaadót a balesetek pontos bejelentésére lehessen sarkalni.

Egyéb betegségélyző pénztárak azonban — különösen a kerületiek s részben a magán egyesületiek — bejelentéseikkel sok oly hivatási balesetről adnak számot, a melyekről a munkaadó révén alig nyerhetnénk tudomást, mert foglalkozása olyan természetű, hogy az egyes gazdasági ágakban megállapított bejelentési kötele-

zetiségek mindegyike alól kibúhat. Ilyenek pl. a a kötőmunkák, szállítmányozó, fuvarozó vállalatok, föld- és kotrási munkálatok, út- és vasútépítések, melyek ép úgy nem határozott ipari, mint nem tisztán forgalmi vállalatok s a melyekben előforduló balesetek szintén tanulmányos anyagát képezhetik a statisztikának.

A betegsegélyző-pénztári bejelentések ujja-szervezésével megoldatik a kérdése az ilyenmű-vállalatok baleseteinek is s nem kell keresni a módot, hogy a munkaadót melyik gazdasági ágban fennálló bejelentési kötelezettségnek kiterjesztő magyarázatával lehetne a bejelentésre rábírni; a betegsegélyző-pénztár közös, részletesebb jelentése a statisztika czéljainak teljesen megfelel.

VI.

A vasuti és hajózási balesetek statisztikája

A hivatási balesetek közül a vasúti üzemben előfordulók azok, a melyekről aránylag leghosszabb idő óta vannak adataink: mégis ez adatok a legkevésbé alkalmasak arra, hogy a hivatásban rejlő veszély mérvéről s a szerencsétlenül jártak viszonyairól tájékoztassanak.

A vasutvállalatoknak a vasúti és hajózási főfelügyelőséghez beterjesztett baleseti jelentéseiben egész más szempontok az irányadók, hogy sem e jelentéseket oda lehetne módosítani, hogy azok a hivatási baleset-statisztika követelményeinek is megfeleljenek.

Más módszerhez kell fordulni tehát s mint-hogy éppen a vasúti üzemben a legtömegesebb a más hivatásúak balesete is, az utasoké, a kikről a vasúti személyzet önszertő szervezetei, a betegsegélyző pénztárak nem vesznek tudomást, e módszer legsikeresebben ismét csak az orvosok adatszolgáltató tevékenységét veheti igénybe, a vasúti pályatorvosokét. A vaspályán és vasúti állomásokon alkalmazott személyzet minden megbetegedési esetében a pályatorvos adja meg a segítséget s így föltétlenül módjában van a kívánt adatokat beszolgáltatni.

A baleset-statisztika többi ágánál javasolt két személyű bejelentési lap használtatnék itt is (l. a 39. lapot). Az első jelentés a többiekkel szemben néhány kérdéssel bővült, jelesül arra vonatkozólag, hogy utas, más személy- vagy vasúti alkalmazott-e a sérült? Az a körülmény, hogy a vasutat öngyilkos szándékúak is gyakran használják tervük kivételére, s vagy a robogó vonatról leugranak, vagy a haladó kocsik elé vetik magukat, szükségessé teszik annak a kérdésnek fölvetését is, hogy nem állapítható-e meg öngyilkossági szándék a sérülés-

nél. Önként érthetőleg az ily öngyilkos-jelöltek lapjai gondosan ki lesznek választandók és külön feldolgozandók, nehogy a tulajdonképeni hivatási baleseti statisztika adatait rontsák. A sérült személyi viszonyaira vonatkozó részletesebb adatok a tervezet szerint csak a vasuti alkalmazottak baleseteinél lesznek közlendők; nem azért, mintha nem volna tanulságos a szerencsétlenül járt utazókra vonatkozólag is ez adatok ismerete, hanem azért, mert az utasokat illetőleg ezeket az adatokat előreláthatólag igen bajos, illetőleg — pl. halálos sérülés esetén — teljesen lehetetlen volna megszerezni, míg a vasuti alkalmazottra vonatkozólag, ha a sérült maga nem is, de családja vagy munkástársa megadhatja a szükséges felvilágosításokat.

A második szelvény a körlefolyás adatait vallja be, esetleges utalással arra a kórházra, a hová a sérültet szállították, úgy, hogy azután az adatszolgáltatást az illető kórház fejezné be. A bejelentő lapoknak a statisztikai hivatalhoz való beérjesztése ugyanúgy történék, mint a mezőgazdasági balesetek statisztikájánál.

A pályáorvosok működési köre kiterjed a közforgalmú vonalakhoz esatlakozó magánzélű ipari, gazdasági stb. rakodó-vonalakra is, az ezeken előforduló balesetek bejelentését tehát szintén a pályáorvos eszközölhetné.

Azon ipari, bányá- és gazdasági vasutaknak, a melyek a közforgalmú vonalakhoz nem bírnak esatlakozással, továbbá az ugyanily természetű vontató és kötélpályáknak üzemében előforduló balesetek ezen a módon nem jelentetnének ugyan be, hanem a baleseti statisztika egyöntetű szervezése esetén bejelentési kötelezettség alá esnének azon gazdasági ágban, a melynek szolgáltatásában állanak az illető vaspályák: az iparvasutakon előforduló sérülések tehát az ipari balesetek között a betegsegélyző pénztárak révén, a bányavasutaknál a társ pénztárak, a gazdasági vasutaknál az orvosok adatszolgáltatása útján.

A központi nyilvántartásnak volna mindenestre feladata, hogy e bejelentéseket a feldolgozás céljaira külön válaszsza s oda sorozza be, a hová az üzem természete szerint tartoznak, tehát a vasuti balesetek közé.

A vasuti balesetek bejelentésére kölesönös ellenőrzési mód is nyílnék a vasuti és hajózási főfelügyelőséghez s a statisztikai hivatalhoz két különböző forrásból beérkező adatok összehasonlítása útján, olyképen, hogy a vasuti és hajózási főfelügyelőség minden hozzáérkezett oly jelentésről, a melynél személyek is sérültek meg, értesítené a statisztikai hivalt, ez pedig a nála begyűlt adatokat valamely alkalmas módon rendelkezésére bocsáthatná a vasuti és gőzhajózási főfelügyelőségnek.

Ennek a révén nyerhető ellenőrzés a hajózási üzemben előforduló balesetekre nézve is, a melyeknél a vasuti balesetek bejelentésére keresett módszer nem megfelelő; nagyobb hajózási vállalatainknak vannak ugyan intézeti orvosai, de meghatározott székhelyeiktől oly távoleső helyeken is fordulhatnak elő balesetek, hogy azok vizsgálatát nem végezhetik. A hajózási üzemnél tehát első sorban ismét csak a betegsegélyző pénztárak közreműködését kell igénybe vennünk.

VII.

Zárszó.

A főt ismertetett tervezetek a baleset-statisztika valamennyi ágában igyekeztek meglévő viszonyainkhoz és intézményeinkhez simulni, mélyebbre ható, bár tökéletesebb újítások javaslatától óvakodván mindenütt, a hol ezek valamely osztály vagy szervezet érezhető megterhelhetőségét, valamely korábbi szerves rendelkezés módosítását vagy éppen törvényhozási intézkedéseket tennének szükségessé. Eppen ezért egyelőre csak relatív eredményességre tarthatnak is igényt, a viszonylag legmegfelelőbbet választván ki a némely helyütt nagyon is gyéren kínálkozó módszerek közül.

Éltékintenek e tervezetek attól a könnyen szembeötlő és eredményesnek ígérkező módszertől is, hogy az orvosok és kórházak, a melyek a mezőgazdasági, s részben a vasuti balesetek bejelentésére köteleztetnének, általában minden, kezelésük alá kerülő hivatási balesetről számoljanak be.

Az adatgyűjtések későbbi fejlesztésénél ezt a célt kitéendőnek is vélném; egyelőre azonban, úgy látszik, tanácsosabb lesz csak azon esetekre szorítani ezt a kötelezettséget, a hol más úton nem remélhetünk megbízható adatokat, s csak kellő tapasztalat után vetni föl a kérdést, hogy a többi esetekre is kiterjesztessék-e az orvosoknak és kórházaknak ezen, tulajdonképeni hivatásukkal alig összefüggő megterhelhetése.

A mennyiben tehát az előző fejezetekben javasolt eszközöktől baleset-statisztikánk fejlesztését és tökéletesítését remélhetjük, kísérlet volna teendő ezekkel az itt-ott töredékes módokkal is, hogy aztán később kellő tapasztalatokra támaszkodva ragadhassuk meg az alkalmat valamely szervezet módosítása vagy új intézkedés tervezése alkalmával újabb eszközök szerzésére és további tökéletesítésre.

Sőt, — bár az egész javaslatnak első célja volt a hivatási balesetnek statisztikájának *egységes* szervezésére keresni a módokat, — azt hiszem, kísérlet volna teendő a baleset-statisztika egyes ágaiban is az ez irányú fejlesztésre, még akkor is.

ha az egységesítés nem történhetnék meg egyszerre, s egy vagy más ok a többi ágakban a reform életbeléptetését elhalasztaná is. Hiszen minden élethivatásnak külön-külön is szüksége van arra, hogy a hivatásával járó veszélyeket megismerje s azok nagyságáról és gyakoriságáról fogalmat szerezve, az ellenszerekről megfelelően gondoskodhassék.

A tervezetek nemesak az egységesség szempontjából javasolják az összes bejelentéseknek a statisztikai hivatalhoz való heterjesztését, hanem az 1897 évi XXXV. törvényeziknek szelleméből kifolyólag is, s végül abból a gyakorlati jelentőségű indokból, hogy a bejelentési kötelezettség megállapítása, — ha a bejelentés más hatóságokhoz történék, — szerves rendelkezéseket, esetleg törvényhozási intézkedést is igényelne, míg a statisztikai hivatalhoz való beküldés az adatgyűjtésnek és a felvételi mintáknak a hivatal évi munkatervébe való felvétele után a fent idézett törvény értelmében nemesak külön rendelkezéseket nem tesz szükségessé, hanem a bejelentések szabályos befolyását is biztosítja a törvényben foglalt garanciák révén.

A statisztikai hivatalhoz begyűlt adatok feldolgozási módszeréről ezúttal nem szükséges külön megemlékezni. A felvételi minták megszerkesztéséből is kiviláglik, hogy a feldolgozásnál mire fektethetnénk főszűlyt: annak a veszteségnek a megállapítására, a mely az egyes hivatási ágakban előforduló balesetek révén az azon hivatásban élőknek, s ezzel közgazdaságunkat sújtja, s a hol lehetséges, annak a kárpótlásnak számokban való kifejezésére, a melyet az egyes szervezetek e veszteséggel szemben a leginkább sújtott egyéneknek nyújthatnak.

Ezen főelvek szem előtt tartásával a feldolgozás részletei akként módosulnának, a mint azt az anyag gazdagsága legjobban javasolja; mindenesetre gond volna azonban fordítandó az összehasonlíthatóságra, az egyes gazdasági üzemekben rejlő veszélyesség szembeállítására.

Az adatok közzétételére szintén időszerűtlen volna már most javaslatot tenni; a közzététel módja függ a nyert eredmények megbízhatóságától, s függ a levonható tanulságoktól, a melyek azt is tanácsolhatják esetleg, hogy a közzététel elcsúszása helyett az adatok előbb kormányzati intézkedések czéljaira használtassanak fel.

Bárminő közzétételnek is mindenesetre az volna a czélja, hogy elősegítse a tervezett adatgyűjtések tulajdonképeni czélját, a baleset veszélyének kitétt munkáskezet e veszélyektől mind hatályosabban megóvni, s elszörcsétlenítése esetén minél eredményesebben fölsegíteni.

MELLÉKLETEK.

KSH Könyvtár

KSH Könyvtár

Mezőgazdasági balesetjelentés II.

Kinek a gazdaságában történt a baleset:

A sérült vezeték- és keresztnéve:

A sérülés időpontja: 190... év

..... hó nap.

A körlefolyás eredménye:

A sérült meghalt-e és mikor?

Ha a sérült felgyógyult, hány napi
vagy hány heti munkaképtelenséget
szerezett?

Régi munkaképességét egészen visszanyerte-e,
vagy csak részben, vagy pedig teljesen
munkaképtelen lett-e?

Ha a sérült más által kezeltetik tovább, mely
orvos vagy mely kórház: folytatja a kezelést?

..... 190... évi hó n.

aláírás

Mezőgazdasági balesetjelentés I.

Kinek a gazdaságában történt a baleset

Mely községben vagy pusztán

Hol történt a baleset (udvaron, szérnőn, istállóban,
szántóföldön, erdőben, legelőn stb.)

A sérült vezeték- és keresztnéve: } életkora év, családi állapota házas, nőtlen,
özvegy, hajadon,
érvény

A sérült keresztéből élő családtagok száma: szülő apát,
anyát testvér vagy
..... kiskorú gyermekek egyéb rokon nő
..... férj

A sérülés időpontja: 190... év hó nap délután óra.

Mely munka közben érte a sérültet a baleset?

A baleset oka és lefolyása:
(Részletes leírás)

A sérülés nemte: A sérült lestrés: megnevezése:

A sérült a baleset következtében meghalt-e? Előreláthatólag mennyi időbe kerül a sérült fel-
gyógyulása?

Ha a sérült ápolásra valamely kórházba szállítottott, mely kórházba?

Tagja-e a sérült valamely munkáspénztárnak vagy egyletnek és melyeknek?

..... 190... évi hó n.

aláírás

Kórházak bejelentése más által még nem kezelt sérültekről.

Mezőgazdasági balesetjelentés II.

A kórház betegnyilvántartás folyó száma:

Kinek a gazdaságában történt a baleset:

A sérült vezeték- és keresztnéve:

A sérülés időpontja: 190... év

..... hó nap.

A körtefolyás eredménye:

A sérült meghalt-e és mikor?

Ha a sérült felgyógyult, hány napi

vagy hány heti munkakeptelenséget szenvedett?

Régi munkaképességét egészen visszanyerte-e,

vagy csak részben, vagy pedig teljesen munkakeptelen lett-e?

Ha a sérült más orvos által kezelték tovább,

vagy más kórházba vették fel, mely orvos vagy mely kórház folytatja a kezelést?

..... 190... évi hó n.

aláírás (bélvezető).

Mezőgazdasági balesetjelentés I.

A kórház betegnyilvántartás folyó száma:

Kinek a gazdaságában történt a baleset:

Mely községben vagy pusztán:

Hol történt a baleset (ulvaron, szőrűn, istállóban, szántóföldön, erdőben, legelőn stb.)

A sérült vezeték- és keresztnéve: | életkora év, családi állapota (nős, nőlen, özvegy, hátróton, elvált)

A sérült keresetéből élő családtagok száma: szülő (após, anyós) lestrős vagy egyéb rokon nő (nő) kiskorú gyermek.

A sérülés időpontja: 190... év, hó nap (éleltől délután) óra.

Milyen munka közben érte a sérültet a baleset:

A baleset oka és lefolyása: (Részletes leírás)

A sérülés neme: A sérült lestrős megnevezése:

A sérült a baleset következtében meghalt-e? Előreláthatólag mennyi időbe kerül a sérült felgyógyulása?

Tagja-e a sérült valamely munkáspénztárnak vagy egyletnek és melyeknek?

..... 190... évi hó n.

aláírás (bélvezető).

Kórházak bejelentése más által már kezelt sérültekről.

Mezőgazdasági balesetjelentés II.

A kórház nyilvántartás folyó száma

A sérült a kórházba szállítás előtt mely orvos,
vagy mely más kórház által kezeltelt?

Kinek a gazdaságában történt a baleset?

A sérült vezeté- és keresztnév:

A sérülés időpontja: 190..... év
..... hó nap.

A körlefolyás eredménye:

A sérült meghalt-e és mikor?

Ha a sérült felgyógyult, hány napi
vagy hány heti munkaképtelenséget
szemelt?

Régi munkaképességét egészen visszanyerte-e,
vagy csak részben, vagy pedig teljesen
munkaképtelen lett-e?

Ha a sérült újból más orvos által kezeltetik
tovább, vagy más kórházba vetelett fel,
mely orvos vagy mely kórház folytatja a
kezelést?

..... 190..... évi hó n.

.....
kórház felvevője.

Balesetjelentés a bánya- és kohóüzemben előfordult sérülésekről.

A bánya, kohó vagy zuzda széle (tulajdonosa vagy berelője).					
A bánya, kohó vagy zuzda megnevezése (bánya, üst, szénbánya stb., vaskohó, keményítő stb. és szék-helye).					
A baleset színhelye (amint megemlékezésével, hogy a baleset a pépházban, bányában, kemenczében stb. történt).					
A sérült vezeték- és keresztnéve.					
A sérült neme, életkora, családi állapota (nős, nőtlen, özvegy, hajadon, stb. ill.).					
A sérült keresetéből élő családtagok száma (ideértve a vadléltsásgban élő és a törvénytelen gyermekeket is).	<table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="text-align: center;">szülő (após, anyós)</td> <td style="text-align: center;">testvér (v. egyéb rokon)</td> <td style="text-align: center;">terj elő</td> <td style="text-align: center;">kisgyermek</td> </tr> </table>	szülő (após, anyós)	testvér (v. egyéb rokon)	terj elő	kisgyermek
szülő (após, anyós)	testvér (v. egyéb rokon)	terj elő	kisgyermek		
A baleset bekövetkezésének időpontja.	1900 ... év ... hó ... nap ... óra ... perc ... másodperc				
<p>A sérülés foka (természete):</p> <p>a) a sérült a baleset következtében meghalt-e</p> <p>b) a sérülés előreláthatólag halált fogja-e okozni</p> <p>c) előreláthatólag mennyi ideig tart a sérült felgyógyulása</p> <p>d) felgyógyulás után előreláthatólag</p> <p>1. teljesen munkaképtelen marad-e</p> <p>2. részben marad-e munkaképtelen</p> <p>3. teljesen visszanyeri-e régi munkaképességét</p>					
A baleset oka és letolyása. (Részletes leírás annak pontos megjelölésével, hogy a sérült mivel foglalkozott, mikor a baleset ért. A külső körülmények is megemlítendőek: egyedül végezte-e a munkát, vagy más is segítkezett. Ki részesítette az első sürgélyben)					
A sérülés nemé és a sérült testrész megnevezése. (Égett, zúzott, vándor stb. seb a fejen, szemén, kézen, lábán stb. A főbb és baloldali sérülések megkülönböztendőek).					
Ápolás végett a sérült hová szállítottott? (Házilag vagy kórházban és pedig mely kórházban ápolatik?)					
Tömeges sérülés esetén a többi sérültek megnevezése.					
A sérült tagja-e valamely társaságnak és melyeknek?					

Társpénztárak balesetjelentése II.

A sűrűl vevők és keresztléve:

A sűrűl központi 190. évi
 ... hó ... nap.

A sűrűl meglatás és miből?
 Kifizető letelezési segély k. f.

Az összeg vagy annak részén kifizető rész-
 gítés. ... kor. ... filler.

Az összeg vagy annak részén kifizető rész-
 nyuztat ... kor. ... filler.

Mikor jelenkezett a sűrűl egyenlőtlenség?
 ...

Munkaközpontossága hány napra vagy hétre
 tart?
 Kifizető központi ... kor. ... filler

A sűrűl korábbi munkaközpontossága esetében
 vagy újszabon átvezetés mellett vagy pályás
 költség munkaközpontossága?
 ...

Az alapfelvétel a munkás részére kifizető
 kifizető ... kor. ... filler vagy
 kifizető rész nyuztat k. f.

190. évi ... hó ... n.

190. évi ... hó ... n.

Társpénztárak balesetjelentése I.

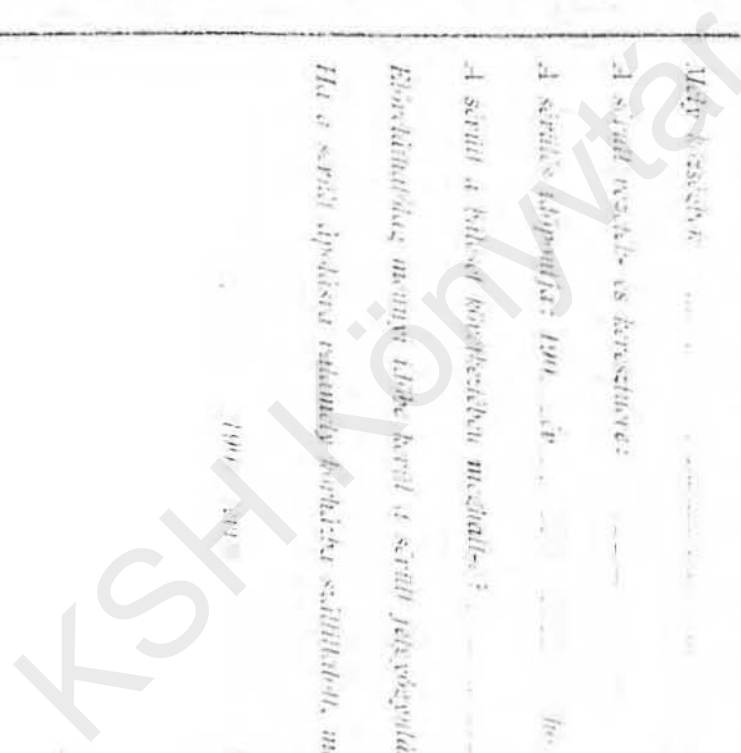
Mely kifizető központi vagy mekkorán került a pályára?
 Mely központi ...

A sűrűl vevők és keresztléve:
 A sűrűl központi 190. évi ... hó ... nap

A sűrűl a központi központi munkatárs?
 ...

Elsőként hány munkás léte közül a sűrűl jelenlegi munkatárs?
 ...

Há a sűrűl alapfelvétel részben kifizető részben, mely kifizető?
 ...

Balesetjelentés

nagyipari üzemben előforduló sérülésekről.

<p>Az ipartelep czége (tulajdonosa vagy vagy bérelője).</p>					
<p>Az ipartelep megnevezése (pl. szeszgyár, malom, kefégyár, építkezési vállalat) és székhelye (Budapesten kerület és házszám)</p>					
<p>A baleset színhelye (annak megemlítésével, hogy a baleset a műhelyben, gépházban, raktárban, udvarban történt-e?).</p>					
<p>A sérült vezeték- és keresztnéve.</p>					
<p>A sérült neme, életkora, családi állapota (nős, nőtlen, özvegy, hajadon, elvált).</p>					
<p>A sérült keresetéből élő családtagok száma (ideértve a vadházasságban élő nőt, s törvénytelen gyermekeket is)</p>	szülő (após, anyós)	testvér v. egyéb rokon	férj nő	kiskorú gyermek	
<p>A baleset bekövetkezésének időpontja.</p>	1900 év	havi	napján	delelőn délután	órán
<p>A baleset bekövetkezése előtt a sérült munkás hány óráig állott szakadatlan munkában. (A naponkénti rendszeres munkaszünetek megszakításnak nem tekintendők).</p>					
<p>A sérülés foka (természete):</p> <p>a) a munkás a sérülés következtében meghalt-e?</p> <p>b) a sérülés előreláthatólag halálát fogja-e okozni?</p> <p>c) előreláthatólag mennyi ideig tart a sérült felgyógyulása?</p> <p>d) felgyógyulás után előreláthatólag:</p> <p>1. teljesen munkaképtelen marad-e?</p> <p>2. részben marad munkaképtelen?</p> <p>3. teljesen visszanyeri-e régi munkaképességét?</p>					
<p>A baleset oka és lefolyása. (Megjelölendő pontosan, hogy a sérült munkást melyik gép, vagy eszköz mellett érte a baleset, mivel foglalkozott. A körülmények is megemlítendők. Egyedül végezte-e a munkát, vagy más is segédkezett? Ki részesítette az első segélyben?).</p>					
<p>A sérülés neme és a sérült testrész megnevezése (fej, kéz, láb, stb., seb a fejen, szemén, kezén, lábán stb. A jobb és baloldali sérülések megkülönböztetendők).</p>					
<p>Ápolás végeztet a sérült munkás hová szállítottott? (Házilag vagy kórházban és pedig mely kórházban ápoltatik?).</p>					
<p>Tömeges sérülés esetén a többi sérültek megnevezése</p>					
<p>A sérült munkás baleset ellen biztosítva volt-e? Hol? Ki fizette a biztosítási illetéket?</p>					
<p>A sérült munkás mely betegsegélyző pénztárnak tagja?</p>					

1900 év

hó napján

**Betegségilyzőpénztárak
balesetjelentése II.**

A betegségilyzőpénztár tagjához jött-e valami...

A sérült vezetők és keresztlécjei:

A sérülés időpontja: 190... évi ...

..... hó nap,

A sérült meghalt-e és mikor?

Kifizetett kimentkezési segély k..... f.

Mikor jelentkezett a sérült gyógyulhatk.

Munkaképzetlensége hány napra vagy

hány hétre terjed?

Kifizetett lámpénz kor, miller

A sérült korábbi munkaképzettségét egészen

vagy részben nyerte-e vissza, vagy pedig

teljesen munkaképzetlen lett-e?

Ha a lámpénz kifizetése azért lett bszállítatva,

mert az nair a törvényesről 20 heling igénybe-

vetlett, előreláthatólag mennyi időig tart a

sérült munkaképzetlensége?

..... 190... évi hó n.

A betegségilyző pénztár felvétele

Betegségilyzőpénztárak balesetjelentése I.

A baleset előfordult-e az előző évben?

Mely gyárban (telepen, műhelyben) történt a baleset?

Mely keresztlécen (hidvezetőn mely kerületben s útszakban) ...

A sérült vezetők és keresztlécjei:

A sérülés időpontja: 190... évi ...

A sérült a baleset következtében meghalt-e?

Előreláthatólag mennyi időbe került a sérült felgyógyulása?

Ha a sérült ápolására valamilyen kórházba szállították, mely kórházba?

Az előző balesetkor a munkában (gyógyulást) használta-e a munkást alkalmazzák (telepében) a következő baleset

előfordulhat-e? igen/nem kell válaszolni.

A sérült életkorát év, családi állapota (nős, házas, özvegy, hátrahagyott, elvált)

A sérült keresztlécen 30 családtagok száma: szerelő, anyós, (anyós, anyósok)

Hol történt a baleset (utakon, műhelyben, rakhatáron stb.)?

Mely munka közben érte a sérültet a baleset?

A baleset oka és lefolyása:

(baleset leírása)

A sérült neve: A sérült keresztlécje megnevezése:

(név, vezeték, név, stb.)

..... 190... évi hó n.

A betegségilyző pénztár felvétele

Biztosítótársaságok balesetjelentése.

Az alólirott társulatnál biztosított nevű

S vállalatnál

.....
 községben alkalmazott munkást 190 évi hó
 telepén

n ideiglenes munkaképtelenséggel járó baleset érte.
állandó halálos

A biztosító társaság helyegzője.

Pályaorvosok bejelentő lapja.

Vasuti balesetjelentés I.

Vasuti balesetjelentés II.

Mely vasutvállalatnál történt a baleset

A sérült vezeték- és keresztneve:

A körlefolyás eredménye:

A sérült meghalt-e és mikor?

Ha a sérült felgyógyult, hány napi

vagy hány heti

munkaképtelenséget szenvedett?
Régi munkaképességét egészen visszanyerte-e,
vagy csak részben, vagy pedig teljesen
munkaképtelen lett-e?

Ha a sérült más által kezelték korábban, mely
orvos vagy mely kórház folytatja a kezelést?
.....

A sérülés időpontja: 190. év

..... hó nap.

..... 190. évi hó n.

aláírás:

Mely vasutvállalatnál történt a baleset

Mely vonalrészén (mely állomások közt) vagy mely állomáson történt a baleset:

A sérült vezeték- és keresztneve:

A sérült foglalkozása:

A sérülés időpontja: 190. év, hó nap ^{delelőtt}/_{délután} óra.

A sérült a baleset következtében meghalt-e? Ha nem halt meg, előreláthatólag mennyi időbe kerül a sérült felgyógyulása?

Ha a sérült ápolásra valamely kórházba szállítatott, mely kórházba?

A sérült vasuti alkalmazott, vasuton utazó vagy más személy volt-e? (pl. a pályán gyalog vagy kocsival áthaladó)

A sérülést összeütközés, kiskiklás, elgázolás vagy mi egyéb okozta?

A sérülés nem öngyilkossági szándék következménye-e?

A sérülés neve: A sérült testrész megnevezése:

(égelt, szúrt, vágott stb. stb.)

Az alábbi kérdésekre csak a vasuti alkalmazottak baleseténél kell válaszolni.

A sérült életkora: év, családi állapota: házass., nőtlen, házas, özvegy, elvált

A sérült keresetéből élő családtagok száma szülő, após, anyós testvér vagy rokon né, férj kiskorú gyermek

Mely munka közben érte a sérültet a baleset

A baleset oka és lefolyása (részletes leírás)

..... 190. évi hó n.

aláírás